

ARANYOSVIDÉK.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási, közművelődési, társadalmi heti lapja és a Torda-aranyosmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye.

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre 5 frt.
Fél évre 2 frt 50 kr.
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

K. WERESS SÁNDOR.

Szerkesztői szállás és kiadóhivatal, Hiduteza 32. sz.

HIRDETÉSI DIJ:

Árszabály szerint.

Kéziratok nem adatnak vissza.

E. M. K. E.

E négy betű értelmét minden magyarnak, sőt minden jó magyar állam polgárnak ha más nyelven is imádja Istenét, ismernie, pártolnia kell. „Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesület“ e négy betű értelme. Van-e igaz hazafi és honleány, ki ez egyesületet, célját, hivatását, békés cultur eszközeit nem ismeri? Ne ámítsuk magunkat a rózsás reménnyel, hogy nincs. Van bizony elég; több, mintsem szégyen ne lenne. Mi magyarok sem tevők még meg, a mit e nemes irányu hazafias egyesület érdekében megtennünk, kötelesség. És ha mi magunk nem segítünk első sorban a magunk baján; másoktól hogyan várjunk segítyt? A magyar megyék, a magyar városok, az első szalmaláng lelkesedéssel, alig tettek meg valamit. Ha valahol, úgy itt, e nemes irányu egyesületnél leginkább szükség van az állandó buzgalomra, a kitartásra, a gyűjtésre; szóval, tettel és ügybuzgósággal való békés agitációra. Nemcsak önmagunkat: magyarokat; hanem más nyelvű testvéreinket is meg kell nyernünk e nemes irányu, hazafias egyesület soraiba. És itt erős harcra van szükség a nemzetiségi féltudakos népámitók, politikai rajongók, challvinisták rágalmainak megczáfolása érdekében. Meg kell győznünk szóval és tettel nemzetiségeinket, hogy nem erőszakos magyarosítás; hanem a hazafiaság, s a magyar nyelv ismerésének terjesztése, nemzetiségük elvesztése nélkül a célunk. Az alapszabályok 3. §-sa „hazafias iratoknak magyar, német és román nyelven való terjesztését“ az egyesület célját előmozdító közművelődési eszköznek nevezi meg. És egy ilyen célú és ilyen

eszközű közművelődési egyesülettől és azok sorába való belépéstől más nyelvű nemzetiségűeknek sem szabad irtózniok, ha és a mennyiben a magyar-államnak, mint ilyennek, nemzetiségünk jellege feladása nélkül de minden egyéb utó gondolat nélkül is hű és őszinte polgárai, hazafiai óhajtának lenni. Ha és a mennyiben! úgy számíthatnak ők is reánk magyarokra; sőt szívüket óhajtván megnyerni csupán, ha azt megnyertük, mi védjük, mint védtük egyezredéven át nemzetiségük, nyelvük, fennmaradását, fejlesztését.

Azok szívének megnyerése, hazánk részére való hódítása célunk, kik egynél több hazáról is álmadoznak, hogy szeressek úgy, miként mi egyedül és kizárólag a magyar hazát mert:

„A nagy világon e kívül, nincsen számunkra hely, Áldjon, vagy verjen sors keze, itt élünk, halunk kell!“

Oly nemes és szent a cél, melyet az erdélyrészi magyar közművelődési egyesület zászlójára, a nemzetiségek kibékítése, és a haza őszinte gyermekeivé megnyerési vágya által kitűzött, hogy minden magyar sőt minden bármely ajku jó hazafi, a ki nagyzó ábrándok, hátsó gondolatok és aknamunka nélkül a magyar államnak, a magyarságnak, nem ellensége; hanem igaz barátja s nemzetiségét megőrizve, a haza boldogítására s a nemzetiségek békés egyetértésére közreműködni kész, minden egyéb felszólítás nélkül, hazafias érzése alapján, felszólítva érezheti magát az egyesületbe való belépésre; érezve a hívó szót; hi a haza, mindnyájunknak édes anyja!

Az alapszabályok értelmében alapító tag, ki legalább 100 frtot készpénzben,

óvadékképes értékpapirban, vagy kötvényben befizet. A befizetés legkésőbb 5 év alatt történik; addig 5%-os kamattal fizetendő. Rendes tag: ki magát 6 évre, évenkénti 2—2 forint fizetésére kötelezi, vagy a ki ugyanezen időre egyszerre 10 forinttal megváltja a kötelezettséget. Pártoló tag: ki aláírással legalább 3 évre évenkénti 1 forint fizetésre kötelezte magát. Adakozások: tiz krajczáron kezdve tetszés szerinti összegben elfogadtatnak és kívánatra külön nyugtával, vagy bárca szelvényvel is nyugtáztatnak.

A tagok gyűjtésére, valamint bármely összegű adakozások elfogadására és illetékes helyre juttatására az „Aranyosvidék“ szerkesztősége valamint az EMKE torda-aranyosmegyei választmányának minden egyes tagja, készséggel vállalkozik.

A magyar hölgyekhez fordulunk különösen, kikben van akkora honleányi érzület, hogy kettős hivatásukat, a hölgyét és honleányét megértik; álljanak a gyűjtések, e hazafias célra rendezendő táncszestélyek, közvacsorák rendezésének élére; mert tapasztalásból mondjuk, a hol ily nemes irányu, jótékony célú kezdeményezések élén hölgyek állanak: a siker ott elmaradhatatlan.

És a haza, magyar hölgyeinktől, különösen városunkban és megyénkben, hol e jótékony célra majdnem semmit sem tettek, méltán elvárja az eddiginél nagyobb közreműködését; mert igaza van a költőnek: „születni és szeretni magyar hölgynek kevés.“

Adakozzunk a haza oltárára!

AZ „ARANYOSVIDÉK“ TÁRCZÁJA.

Mágocsyné.

1611.

Kassavárnak szép asszonya gyászt visel,
Jő hozzá a kérő levél ezrivel:
— Hű apródom, Eszterházy irjad csak,
Ha letelik majd a gyászom
Rászánom tán magamat.

A hű apród egyre írja a választ,
Félve gondol arra, vajjon kit választ.
Rég ideje titkon, némán szereti,
Szegény fiut a búbanat
Majd hogy el nem temeti.

Nem nyilik a vár kertjébe hiába
Ringó rózsá illatozó virága:
Mágocsyné sirja rá a harmatot
Este-reggel sohajtozik,
Hogy oly árván maradott.

Nem nyilik a vár kertjébe hiába
Ringó rózsá illatozó virága:
Eszterházy csókolgatja a rózsát . . .
Este-reggel sohajtozik,
— Hű lennék én tehozzád.

Csókos rózsá Mágocsyné kebelén.
Illatozik pünköszt napja reggelén.

Feje szédül, szíve úgy ver . . . Istenem . . .
Mi lehet az? Mi bántotta?
Tán csak nem a szerelem . . . !

Megy a fecske, megy párjával dél felé,
Csak egyedül én megyek a tél elé.
Őszi szellő verdesi az ablakom,
Bánatomat, szerelmemet,
Hej, hogy el nem ölthatom!

Jó apródom, Eszterházy, új évre
Jőjön elém a kassai vár népe,
Fegyvertáram ajtajában fogadom
S kinek-kinek a jutalmát,
A mint illik, megadom.

Kassa várnak öblös terme népesül,
Mágocsyné maga vár ott egyedül.
Szép kezével osztja szét a jutalmat
S Eszterházy apródjának
Egy kis írást odaad.

Az írásban az van írva kereken:
„Eszterházy Miklóst nagyon szeretem.
Hogyha szíve vágyik hozzám, ha szeret,
Ha megkéri, meg is kapja
Szívemmel a kezemet. —

Végh Mátyás.

A milliósos.

— Kettős historia. —

(6) Zschokkétől — fordítja b-y.

Remény és vigasz.

H u s z.

Eltelkintve e vigasztól, a derék Kázmér néhánha mégis összeráncolta homlokát, mert látta, hogy év év után halad s az öreg Romanus csak a régi Romanus maradt, nem engedett. Nem kevésbé kezdte őt aggasztani az is, hogy némelyek nem méltányolták eléggé. — Morn Kázmér talpraesetten tudott dolgozni, őszinte igaz ember, pompás fő, tudományra egyike a legkitünőbbeknek! Ez róla általános vélemény volt. Volt is alkalma ezt bővön nyiltan hallani. Azért, ha egy állást keile betölteni, egy árva lélek sem gondolt az ügyes munkásra, az igaz férfura, a pompás főre.

Mindenki a fiáról, unokatestvérééről, vagy vejről gondoskodott. Familia a familiáról gondoskodott. Sok ifju került így Kázmér eleibe. Ily esetekben ha előállt Kázmérunk panaszolni, vállat rántottak, — kárhoztatják vala az atyafiságot, a nagyok háládatlanságát; vigasztalták egyre-másra, s maradt minden a régi jó kerékvágásban. — Aztán volt találkozás olyanokkal, kik bután sértették, panaszkodására — mintha ő csak merész igényeket táplálna, mintha volna neki anyagi vagyona, mint nekik, mintha volna neki oly terjedelmes és tekintélyes

MEGYEI DOLGOK.

Gr. Bethlen Miklós.

II.

II Rákóczi György volt ez időben Erdély fejedelme. Atyjától egy országot örökölt, mely egy félszázad békeje után bent gazdag, boldog, kifelé tekintélyes volt. Török, német respektálta. De előtte állott elődje a Báthori István példája, ki Erdély fejedelméből Lengyelhon királyává lett, s a dicsvágó ifju fejedelem midőn utólrni kívánta szerencsés elődjét, mindent egy kockára tett, . . . és vesztett! . . .

Gyönyörű hadsereg vonult ki Lengyelhonba. Egyik fővezére volt a Bethlen Miklós édes apja Bethlen János. Csatakat váltakoztak, a török szultán rázuditotta tatárai ezreit, s a fejedelem kevesed magával menekült vissza . . . az erdélyi nemesség többi része tatár rabságba került. . . . Bethlen János kevés hadat tudott haza vezetni, a többi Kemény Jánossal Gerend urával szomorú tatár-rabságba került. Aztán jött a szultán parancsa, hogy Rákóczi helyett más fejedelmet válasszanak . . . A kényszernek engedve Barcsay Ákost választották meg. Rákóczi lemondott, s könnyezve, gyalog ment ki fejedelmi színhelyéről Gyula-Fehérvárból.

Mikor aztán a nagy török sereget, melyet az országra róttak, behajtani akarták, felsírt az ország, elégedetlen volt ur és paraszt, akkor Rákóczi megbánta lemondását, berontott, és a Barcsayval működő hazafiakkal üldözőbe vette. Barcsay Szebenbe menekült, Rákóczi ágyukat hozatott alája Fejérvárról, Fogarásból lövette a várost, melyet a Barcsay hívei s köztük Bethlen János vitézül védelmeztek.

Ekkor jött elé egy jelenet, mely nemzeti fejedelemségünk történetében páratlan.

A Barcsay Ákost és híveit üldöző II. Rákóczi Bethlen János családját minden jószágától megfosztotta, Miklóst, édes anyját s kis testvéreit fogságba vetette. Később vissza adták a szent páli jószágot, oda vonult a család, de a 18 éves Bethlen Miklóstól olyan reversalist vetettek, hogy esküje folytán maga mondta meg édes anyjának, miszerint előtte úgy titkolja az atyja felől érkező híreket, mint Rákóczi bármely katonájától, mert ha valamit meg tud, letett esküje szerint kénytelen lenne feljelenteni.

Aztán midőn látta, hogy élete nincs biztonságban atyja volt jobbagyától, elbujdosott, és Fejérmegye erdei közt lappangott mindaddig, míg atyjával találkozáva Szebenbe menekült, s ez volt szerencsése, mert Rákóczi egy éjjel Szenpálra küldött, édes anyját elfogatta, Szeben alá vitette, s beizent a köfállal kerített város védő-

családi összeköttetése, mint nekik. Tehetségét mindenki tiszteltben tartotta s punktum.

Morn, — minden okossága mellett olyan, mint minden nemesszívű ember, hogy a sértés után hamar és könnyen megbékélik. Az ilyenek az önzőknek és cselszövőknek fejős tehenei: egy kézszorítás, egy szívélyes szó megindítja őket, — s önfeláldozóan rohannak tűzön vizen át annak javára, ki hátmegett kikaczagja.

Az ilyeneknek nincs fogalmok a világiak vigarczatlanságáról s szivtelen aljasságáról. Morn mindent jónak hitt, a rosszban kételkedett. Azt hitte, hogy egy erkölcsi szép világban él.

Türelemmel hordozta hát kemény sorsát. Abban a kellemes öntudatban élt, hogy becsülik és szeretik. Tehát nincs félreismerve. Hogy nem épen érdeme szerint teszik hivatalba, hogy másokat mindig hivatalba, hogy másokat mindig eleibe tesznek, — nó ez egy kissé igazságtalannak tünt fel előtte is, — de ilyenkor számítgatta magában egyik-másik apróbb hibáját s önönmagát vádolá. Ugy gondolkozék, hogy beszélnek majd helyette érdemei.

Ha mégis néha komolyan szomorú helyzetére gondolt: újra felvillantá Károlinának vigasztaló anyagi tekintete. „Nós hogy állunk?” szóla egyszer a lány, míg egy márcziusi hóvirágot tűzött gomblyukába, mit minden névnapján szokott tenni. „Te már 27 éves vagy és én — husz,“ s kissé elmerengett, mintha tán igen sokat mondott volna.

jének Bethlen Jánosnak, hogy adja fel a várat, mert ha nem, feleségét az ágyu elé kötteti, s úgy fogja lövetni a várat . . . melyre Bethlen Miklós szavai szerint atyja „hasonló durva s kemény szókkal felelt, — minthogy nem is állott csak rajta, s onnan vitték anyját Balásfalvára, Szamosujvárra és Kóvárba nagyrésztint ökörszerkeren csak egy hitvány szolgáló leánnyal . . . s ott egy rozsz kis setét boltba betették. . . Isten tudná megmondani, micsoda keserű becstelen és nyomoru szegénységgel élt rabságban majd hét hónapig“ . . .

A fenesi csatában kapott sebek folytán IV. Rákóczi György 1660. Junius 7-én meghalt. Barcsai Erdély fejedelme lett, de feltámadt ellene német segélyvel Kemény János, Barcsait a mezőségen átlótték, s Kemény Jánost a nagy szöllősi csatában a törökök vagdalták össze, s végre is I. Apaffy Mihály fejedelemnek sikerült az ország békéjét vissza állítani.

Bethlen Miklós, mint fennebb láttuk 1640-ben született. Akkor I. Rákóczi György volt Erdély fejedelme, ki a hatalmas német császár és magyar királylál lép fel s a megbántott vallás szabadság miatt diadalmas csatákat vívott. Aztán jött II. Rákóczi György, utána Rhédey Ferencz, Barcsay Ákos, utána Kemény János, és reá I. Apaffy Mihály alig tizenhárom évi időközben s Erdélyország ez időben vérben és lángban állt. . .

Inter armes silent musae . . . mondja a latin közmondás. Az oskolák be voltak zárva ez idő alatt, és csak akkor midőn megcsillapodtak az országos csapások, gondolhatott az édes apa, Bethlen János arra, hogy fiát tovább taníttatandó külföldi akademiákra küldje.

1661 márcziusba indult el Bécsbe egy követség Teleki Mihálylál, ahoz csatlakozott, de hát sokszor elfeledkeztek róla, mint Luxemburgban, mikor Szelepesényi érsek vette pártfogásába a csinos fiút, s ellátta befolyásos pártfogásával, míg Heidelbergába élt, hol Carolus Ludovicus hozzá „igen jó kegyelmes ur volt.“ Ott tanult aztán 1662 májusig. Innen Utrechtbe ment, hol egy évig maradt. Onnan Laidenbe, s az eközben Erdélyben volt zavarok miatt pénzt hazulról nem kapván társával Csernatonival bizony néha szükén is éltek. Hazulról pedig az atyjától ilyen tanácsot kapott: in anno 1662 ugy fordulhat, hogy soha Erdélyben nem lakhat, hanem, ha szolgálat és házasság által életet szerezhet magának az alkalmatosságot meg ne vesse. . .

De aztán mégis érkezett hozzá hazulról 200 arany — mint Isten kalácsa és Illés hollója, s aztán a 2400 diák közt könnyebben folyt az élet sorja egész 1663-ig.

Mornnak is ugy esett e szó, mintha a kiejtésnél csüggesztőleg elhalna; mélyen a sziv fenekéből jött, mélyen a sziv fenekére ment. Kissé gondolkozóvá tette, újra szobájába megy. De mit tegyen? Husz csak husznak marad. És azt is előre lehet tudni, hogy a vén Romanus még egy husz esztendő múlva sem fog változni.

„Ez alatt Károlina elhervad, sohajta Kázmér — s én agglegény leszek.“

Egy szövegetbe ült és — sirt keservesen.

Jobb kilátás.

Egyszer kopogtatnak ajtaján.

Bitterblatt ur belsőtítkos tanácsosnak inasa jött egy levéllel, melyben meghívás van egy bizalmas szóra.

Meghívás Bitterblatt urtól, egy ős fejedelmi sarjtól egy bizalmas szóra! Nem kis megtiszteltetés. Kázmér reményteljes kíváncsisággal siet hozzá. És nagyon előzékenyen fogadják.

Bitterblatt urnak az volt a tulajdonsága, hogy rendkívül leereszkedő és szívélyes volt alattvalóival szemben, ha azokat megnyerni akarta, — és szegénytelen, durva — kevély, ha nem adták meg eléggé neki a tiszteletet.

Ennek természetes következménye, hogy féltek tőle s utálták egyuttal. Morn ellenben egészen éber tanácsosnak tartotta őt, ki csak néha véti el az emberekkel való bánásmódot.

(Folyt. köv.)

Hat hétig tanulta az angol nyelvet, s azzal hogy neki öcscsétől Páltól 100 aranyot küldöttek elindul Angliába tovább világot látni.

Utjában egy öreg francia vette pártfogásába, kinek jóhasznát vette, midőn a tengeri betegség elérte. Ugy vergődött Londonba, hol Jászberényi Pál, ki Londonban híres gyermektanító vala, fogadta, ki fájdalom ott halt meg, s nem tehette a nagy-enyedi iskola professorává mint szándékában volt.

(Folytatása köv.)

Torda város polgármestere jelentéséből.

Tekintetes képviselőtestület!

Törvényeink és szabályrendeleteink értelmében van szerencsém záró jelentésemet városunk 1890-ik évi közigazgatási állapotáról előterjeszteni.

Az ezen év utolsó hónapjában megtartott általános tisztújítás alkalmával voltam bátor kiemelni azon jelenségeket, melyek a lefolyt 6 évi cyklus figyelemre méltóbb momentumait képezték s így ismétlésekbe bocsátkozni nem kívánván, ezuttal kizárólag csakis a lefolyt év eseményeire szoritkozom.

Minthogy azonban jelentésem fő tárgyát a közigazgatás mikénti menetét tanusító adatok számszerű felsorolása képezi: azok összeállításánál a legnagyobb pontosság és tárgyilagosságra törekedtem, nem hallgatva el sem a hiányokat, sem az elért sikereket, azokat a szabad bírálat higgadt megfontolásának tárgyául előtűntetni — ezeket pedig mint tényeket egyszerűen constatalni; még a látszatától is őrizkedve annak, hogy az öndicséret vádjának felvetésére alkalmas és indokot szolgáltatassak.

De mert egy újabb 6 éves cyclus kezdetén állunk, azt hiszem teljes joggal teszem, nem csak, de sőt kötelességem, hogy jövőbeni teendőinkre nézve egy határozott munkaprogrammal álljak elő.

Az öntudatos munkásság első alapfeltétele, hogy előre megállapított célok felé törjön, s eszközeinek megválasztásában csakis azokra reflectáljon, melyek a kitűzött cél szolgálatában állanak. A folytonos kapkodás és ingadozás részben lehet ugyan egy és más hasznos alkotás szülőanyja; de szükséges és maradandó alkotások csak a cél és irány öntudatos elérésére szolgáló eszközök helyes és kitartó együttműködésének lehetnek eredményei.

Az eszközök megválasztása pedig minálunk nagyfontosságú fináncziális kérdés, mely óva int attól, hogy erőnket ne forgácsoljuk szét, óva int attól, hogy a pillanatnyi lelkesedés szülte fellángolás tervezetéseivel egyszer s mindenkorra leszámoljunk s komolyan kitűzendő állandó céljaink megvalósítására egész erőnkkel, s munkásságunk és tehetségeink egész hatályával törekedjünk. Ha a cél — teendőink — tisztában áll előttünk, akkor meglevő eszközeinkkel egészben annak megvalósítására törekedhetünk s mindig megfogjuk szabni tudni a határt, melyen túl menni annyit tenne, mint a siker beállításának utjába akadályokat gördíteni.

Hogy tehát erőnket összpontosítva bizonyos meghatározott célokra irányozhassuk — azt hiszem, hogy a belém helyezett bizalom követelményeinek teszek eleget, ha egy külön fejezetben a jövőbeni teendőinket elősorolom, úgy a hogy én azokat hasznosoknak és célszerűeknek — s e mellett nagyobb áldozatok nélkül elérhetőknék vélem; úgy a hogy azokat csekély tehetségem, városom iránti szeretetem, s az állásomra sulyosodó felelősség parancsolja.

Ezekre nézve csalhatatlanságot magamnak nem vindikálok; a jobb előtt készségesen meghajlok elvem lévén, hogy mindenütt ne a ki, hanem a mi-é legyen a győzelem.

Esetről-esetre a tek. képviselő testületé leend a jog — ítéletet mondani és én teljesen biztos vagyok a felől, hogy a tek. képviselőtestület mindenkor szeretett városunk emelkedése és haladásának érdekei fogják vezérelni.

A közigazgatás egyes ágazatai szerinti részletes előterjesztésem előtt röviden jelzem azon fontosabb eseményeket melyek a múlt év történetének kiemelkedőbb mozzanatait képezik.

I. Általános rész.

Ezen rovat változatosság tekintetében az előbbi évek megfelelő rovataival szemben nem állja ki a versenyt; de tartalmasság tekintetében bátran sorakozhatik azok mellé.

Oka ennek az, hogy a jelentésem tárgyát képező időszak a képviselőtestület előző évekről hozott határozatai, foganatosításának és végrehajtásának éve volt, tehát a megkezdett átalakulások megvalósítására volt szánva, s így természetesen, finánczialis tekintetben is megszabta a határokat.

(Folytatása következik.)

HIREK.

— **Április 29-én városi közgyűlés volt.** Tárgyalmasz miatt ezuttal csak a polgármesteri jelentés kivonatát közöljük, melyre felhívjuk az érdeklődők figyelmét.

— **A katonai térképeket készítő közöshadseregbeli tisztek egy része megérkezett városunkba.** 6 tiszt, 9 legény érkezett, de még jönnek, s itt dolgoznak egész október 1-ig. Irodájuk a Belkolozsvári utcában 51. sz. a. lesz.

— **Uj adóhivatal Maros-Ludason.** Ugy látszik végre még is csak létre jön a Maros-Ludasa évek óta tervezett adóhivatal. A helybeli kir. pénzügyigazgatóság értesítve van, hogy július 1-én megkezdí működését, s a pályázatok is már közhírré vannak téve. Ezen intézkedés, míg egyfelől Maros-Ludas környékét érinti örvendetesen, másfelől a tordai adóhivataltól is nagy terhet vesz át, hogy hiányosan berendezett személyzete, hogy képes volt eddig a kiválonomnak megfelelni első sorban a Gencsi Gyula adótárnok érdeme.

— **Rogozán Samu tordai lakos** ugyan megjárta. A kocsárdi indóházban a nagy várakozás miatt elálmosodott, elaludt, s az alatt 130 frjtát kitolvajkodta oldal zsebéből valami nem becsületes ember. Az állomásfőnök bezáratta az ajtókat, minden jelenvoltát megmatóztak, de bizony csak nem került meg a pénz.

— **Dávid András virágosvölgyi állomás** vezetőt a székelyudvarhelyi vasuti állomásra helyezték át, s helyébe Soós Pál gyéresi állomási pénztárnok neveztetett ki.

— **A római bányák fürdőépületeit** a negyvenes években egy részvénytársaság építette volt fel a nagyhirű megyei főorvos Hankó József kezdeményezésére. Most ez a társaság megszűnt, s részvényeit a városnak, mely más különben a legnagyobb részvényes volt eddig is, oda ajándékozta. A városi képviselőházilag kezelni határozta, s a fürdő fellett emelkedő kopár domb oldalába már is 15 ezer darab fenyőfát ültetett. Napról napra jobban meggyőződünk arról, hogy mily szerencsés volt a városi erdőszí állomás felállítás, melyhez azon szerencsés körülmény is járul, hogy Doleschal Gyula erdőszí tevékeny, szakértő hivatalnoknak bizonyult be.

— **Az alábbi gyászjelentést vettük.** Alattirtak mély fájdalommal jelentik, hogy Dr. Bod Elek né, született domahídi Szilágyi Teréz folyó hó 27-én, éjjeli 11 órakor, életének 64-ik, boldog házasságának 40-ik évében hosszas szenvedés és végelgyengülés következtében az Urban elhunyt. Hült tetemei folyó hó 29-én, délutáni 4 órakor, román. kath. szertartás szerint fognak az ó-tordai köztemetőbe kikisértetni és örök nyugalomra letéetni. Tordai, 1891. április 28-án. Béke lengjen porai felett! Dr. Bod Elek orvostudor mint férj. ifj. Bod Elek, m. kir. p. ü. hivatalnok Bod Gyula, kir. törv. bír. neje László Mária és gyermekeik, Özy. Bod Emilia és gyermekei, mint az elhunytak gyermekei, menyé, és unokái.

— **Vasutak a havas belsejébe.** Azon 100 □ mértföldnyi nagyobb részét fenyves erdőkkel borított vidék, hol századok óta Erdély arany bányászatata foly, hol Abrudbánya, Verespatak, Zalatna, Offenbánya, Körösbánya fekszenek úgy látszik megnyílik a civilizált világnak. Mint a vállalkozók lapja írja, a kereskedelem ügyi miniszter Stach

lovag cs. kir. építészeti tanácsosnak Gyula-Fehérvárról kiindulva Borbánd, Kisfalud, Sárd, Ompolyicza, Torfalud, Metesd, Ganrény, Preszáka, Fenes, Galacz, Petrosény községek határain át Zalatnaig és Zalatnától a Valea Doszuluig teherszállítás cséljaira tervezett vasutvonalra nyert engedély egy évre meghosszabbított. Továbbá a kolozsvári közuti vasutól kiágazólag Kolozs-monóstor, Szász-Fenes, Gyula községek érintésével Hideg Szamosig esetleg Szász-Lona, Oláh-Fenes érintésével Szent-Lászlóig vezető győzőzmenü közuti vasut-vonatra Horovitz Sámuelnek engedély adatott. A tordai állomástól az Aranyos völgyén tervezett vasut engedélyéről már megemlékeztünk. Arany, ezüst, vas bányákat, és oly őserődket nyitnának meg ezen vasutak, hol a fák századokról századokra, egymásra dőlve rothadnak el, s ha valaha vasuti vállalkozó fizetett részvényeseinek, úgy ezek bizonyára fizetni fognak, eltekintve attól, hogy egy országrészt mentenek meg az ázsiai állapotból.

— **Névmagyarosítások.** A hivatalos lap szerint Steiner Mózes kecskeméti lakos Szigetire, Bindskopf Richárd budapesti lakos Romára, Nyuzó Sándor medgyes-pusztai lakos Nárira, Khon József kishéri lakos Kordára, Hirschbein László nagyváradlakos Helfire, Szvalyavcsik János őrmester Szolyvaira, Stöcklmacher Jakab budapesti lakos Sarkadira, Klein Miksa budapesti lakos Kardosra, Fink Mór budapesti lakos Fenyőre, Unger Róza és Géza zalacgerszegi lakosok Antosra, Stern Béla komáromi lakos Szabóra, Propita Mihály ungvári lakos Péterfire, Löwinger Netti budapesti lakos Lukácsra változtatták nevüket.

— **A „Magyar Kertész“ f. évi 8-ik száma** változatos tartalommal jelent meg. Cikkei: Védekezés a késői fagyok ellen, Mednyánszky Sándortól. — A faiskolai oltványok felneveléséről. — Ápril havi teendőik (folyt. vége). — A cserebogár. — Az összeforrasztás, hasítékbaoltás és a kecskeláb. — Vegyések. A „Magyar Kertész“, mely szakértelemmel van szerkesztve magában foglalja az időszerű tanácsokat és utasításokat; irálya oly könnyű modorban van írva, hogy azt bárki is könnyen megértheti. Mint láttuk cikkeit több tekintélyes lap is át szokta venni, mely minden esetre csak dicséretére válik a „Magyar Kertésznek“, hogy csendes munkájával magára tudja vonni a sajtó figyelmét. Különben a lap munkatársai jeles erőkből van összeállítva, a kik már nem egy érdekes tapasztalaton alapuló cikkekkel lepték meg a „Magyar Kertész“ olvasóit. A tavaszi munkálatok beálltával, mint hasznos közlönyt ajánljuk olvasóink figyelmébe. A „Magyar Kertész“ szerkesztői: Bornemissza Zoltán és Czapáry Dénes gazd. tanárok. — A lap előfizetési ára oly csekély, hogy azt bárki is megszerezheti egész évre 2 frt 40 kr., félévre 1 frt 20 kr-ért. Az előfizetési pénzek a „Magyar Kertész“ kiadóhivatalába Nagy-Szőllősrre (Ugocsa megye) küldendőek.

— **A földi bolhák veszélyes ellenségei** úgy a virágos, mint a konyhakerteknek. Minthogy az árnyékot nem szeretik, legcélszerűbb, ha az olyan növényekkel beültetett ágyakat, melyeket tömegesen elszoktak lépni, mint violát, rezedát, káposztaféléket, retket napos időben fenyőgallyakkal betakarjuk, hogy árnyékban legyenek, vagy ültessünk az ágyak szélére kerti zsályát, melyet a földi bolhák szintén nagyon szeretnek, mert a zsály a gyorsabban növekszik, mint az ágyásban levő többi növények, a bolhák mind arra gyűlnek. A francia kertészek azt az eljárást követik, hogy a káposzta, kel, retek, stb. magvakat az elvetés előtt néhány nappal megnedvesítik, aztán kénporral keverik s a rájuk ragadt kénporral együtt vetik el. A kénpor nemcsak megőrzi a férgektől, de a növények tenyészését is elősegíti. Utóbbi időben a francia gazdák is alkalmazták a kénport a luczerna magvaknál épp úgy, mint a kertészek a főzelékfélék magvaira.

(Erdélyi Gazda.)

— **Az italmérési jog kártalanítása** folytán kibocsátott $\frac{1}{2}$ %-os adómentes kötvényekre nézve 1891. évi április 1-én megejtett sorsolás alkalmával kisorsoltattak a következő szelvényes kötvények: 50 frtos 29. 321. 636. 783. 2767. 3408. 3737. 3919. 4011. 4357. 100 frtos 127. 194. 539. 1598. 2105. 2332. 2470. 3056. 3100. 3169.

3358. 3397. 3577. 5482. 5789. 5947. 7588. 7700. 7933. 8150. 8230. 8782. 8999. 9030. 9107. 9481. 10038. 10224. 10399. 10804. 11062. 12403. 12585. 12825. 13044. 13154. 13339. 14065. 15869. 16018. 16571. 16742. 17997. 18728. 18847. 19255. 20695. 20724. — 500 frtos 347. 435. 465. 477. 1663. 2104. 2347. 2467. 2995. 3641. 4070 — 1000 frtos 837. 1285. 1364. 1754. 2062. 2208. 2398. 2853. 2990. 3287. 3827. 3948. 4113. 4330. 5135. 5411. 5432. 6403. 6675. 6862. 6954. 9196. 9280. 10538. 11739. 11800. 11865. 12376. 13243. 14147. 14281. 15124. 15745. 15958. 17095. 17430. 18315. 18362. 19260. 19409. 19462. 19543. 20152. 21075. 21227. 21444. 22362. 23050. 23481. 23789. 23833. 24120. 24253. 24683. 25598. 27978. 28243. 28408. 28445. 28851. 29077. 29186. 40215. 40244. 40490. 40954. 41002. 41152. 41248. 41360. 41851. 41989. 42664. 43163. 43661. 43872. 43884. 43931. 44130. 44440. 44568. 44627. — 5000 frtos 945. 1275. 1483. — 10,000 frtos 48. 331. 846. 1000. 1111. 1133. 1279. számmal ellátottak. — Ezen kötvények kamatozása 1891. évi július 1-vel megszűnik s ezen naptól kezdve azok kisorsolt tőkeösszegei az esedékes kamatokkal a kir. adóhivatalok bizományos közreműködése mellett is a pénzügyminiszteri hitel számvevőség előzetes érvényesítése alapján a m. kir. központi állampénztárnál Budapesten készpénzben fognak kifizettetni, — ezenkívül a magyar általános hitelbank Budapesten szintén cszközli a kisorsolt kötvények beváltását.

CSARNOK.

A fogak gondozásáról.

Ha úgy néha napján férjecsém haragos arczot vág, egy mosoly s az ég derülni kezd. Mi türes tagadás, szépek is azok az epés ajkak még nála is; hátha hozzá kedves női arcz tulajdonosuk! S ha csevegésre nyílnak, — mi talán nálunk nem is oly ritka — gyöngysor is kandikál elő: akkor oh mennyire érezzük, hogy nagy kincs a szép fog is!

Na meg néha megesik, — hisz kezdő vagyok — hogy a pecsenye kissé kemény. Mily jó ekkor is férjem jó fogaiban bizni! S végül gondolatnak se jó foglalkozni a fogfájással.

Pedig magunk közt minél többen elárulgatjuk manapság, hogy hány fogunk hiányzik, mennyit használunk kölcsönben, hánynak életét igyekszünk megmenteni. Valóban szomorú jelenség ez. A rossz fogak cseppet se emelik a szépséget, olyan az ily ember, akár a „Sio“ rege egyik hősnője. Csak addig volt szép, bájos, míg meg nem szólalt.

De ha ezt s a tiszta kiejtésnek elromlását nem is vesszük, a rossz fogazás nem egy jelentőségű-e a fél rossz emésztéssel? A legtáplálabb étkeknek, a húsféléknek jól felaprózása nagyon is fontos.

Szívemre véve tehát kedves társnőim balsorsát, szivesen feltálatom azon módot, melylyel, ha nem is épen valami gyönyörtűsleges, de még mindenki által nagyonis egészségesnek tartott fogaim gondozását eszközlöm.

Már a gondos szülő nem engedi a gyermeket mogyorót, diót vagy más ily kemény gyümölcsöt fogaival feltörni. A tüvel vagy más ily hegyes tárgy való piszkálása a fogaknak ugyanazt eredményezheti. A fog korona, a foghusból kiálló részét fedő, legellenállóbb anyagból álló fogzománcz ilykép könnyen repedést kap. Az ezután következő fogállomány nem képes az odvasodást eszközölő apró gombáknak avagy czekekkel csaknem hasonló hatású ételekből maradt részben, képződött savanyus anyagoknak ellenállni.

A sok czukorevés is ezért mérséklendő. Sokaknak a foga egészen sárga, nem a szivartól, de a borkótól. Az ételekből rakódik ez rá a fogakra. S ha nem tisztítjuk le; mi fájdalommal nem jár s alig kerül 2 frtba — annyira meglazítja a foghust, hogy a fogak egészen kiállnak. A fognyire (a foghushban lévő rész) pedig már igen gyengén képes ellenállni.

Az is olaj a tűzre, ha az étel csak gőzölög s rá rögtön jó hideg italt iszunk.

Ezzel szemben nagyon is ajánlatos egyszer napjában, reggel fogunkat jól kefével s fogporral jól megmosni. A fogpor tartalmazzon szenet (hársfaszén), mely a szájbúzt elveszi s a foghust összeállóbba tevő szert pl. mangánvaskalicz. Az a sokféle illatos, színes porocska többnyire világitás.

Minden étkezés után pedig kefével s vízzel jól megmossuk fogainkat. Sehogyan se helyes a kávéhoz vagy más kedvelt ital, étel izét szánkból ki nem sétáltatni. Azért nemcsak szokás, de valóban hasznos étkezés után egy kevés kenyérhajat enni. Nagyon tisztítja a fogakat.

Végül legyünk az orvosokkal szemben is jók. Nevezzük meg minden év avagy két évben fogainkat. Csak okosabb egy kis, nem is valami fájdalmas plombirozással (betömés) megmenteni fogainkat, mint azután a fogfájás kínjait átszenvedni s végre megválni fogunktól. Mert, ha már úgy vagyunk, jobb azt tenni. A rossz szomszéd megrontja a többit is.

A fogakkal egy kis reklámt is szokás csinálni. Nem rég olvashattuk, hogy egy orosz pacsirta gyémántokat rakatott fogaiba. Mily látvány lehetett a csillagok mellett angyali hangokban gyönyörködni!

A sudáni (afrika) négerok azt tartják szépeknek, ha első négy foguk hiányzik. Más néger-fajok hegyesre fűrészelik. Sumatra némely bennszülöttei a foghusig fűrészelik le fogaikat. Mások csak a zománczot verik le róluk, hogy így tartósabban befesthessék. Egy ós dajáknál a 6 első fogat kifurva találták, mindenikben egy rézgombostűfej.

De hiába, a hány ház, annyi szokás, csak abban az egyben legyen közös divat, hogy fogaink épentartására is fordítsuk figyelmünket.

J. gazdaszonyka.

BOTÁR IMRE

fényképész Tordán.

(FŐTÉR.)

Ajánlja fényképészeti műtermét a n. é. közönségnek a kor kívánatának megfelelő fényképek készítésére nézve,

MINDENFÉLE ALAK ÉS NAGYSÁGBAN.

Készít állandó *Chromó fényképeket*; életnagyságu *kréta rajzokat* kis fényképek után; *elhaltak képeit bármily nagyságban megújítja.*

Kívánatra helyben és vidéken *halott levélt* is elvállal.

S daczára a bármely nagyvárosi műterem készítményeivel versenyző műveinek, képeit — a tömegesb pártfogás reményében — *csaknem félannyiba számítja, mint más fényképészek.*

(2-*)

Értesítés.

Van szerencsém a nagyérd. Tordai közönséget értesíteni, miszerint a főtéren

özy. dr. Harmath-féle házban levő

SZABÓ-ÜZLETEMET

ajánlani, melyet úgy rendeztem be, hogy a legmagasabb igényeket is képes vagyok kielégíteni.

Továbbá azt is tudatom, hogy a nálam készült

ruha-öltözetek

a legelső divat szerint lesznek kiállítva, valamint nem csak a divat, hanem a szabás s elkészítésért felelősséget vállalok. A megrendelések pontosan teljesítetnek.

Elvállalok mindennemű tisztítást- és javítást, jutányos árak mellett.

Kegyes pártfogását kérve, maradok

hazafias tisztelettel

KERTÉSZ GYULA,
főrn-szabó

(2-3)

„KÖZMŰVELŐDÉS”

Irodalmi és Műnyomdai Részvénytársaság

KOLOZSVÁRT

Belfarkas-utca 20. szám.

MUNKA-FELVÉTELI IRODA:

Beltorda-utca 1. szám alatt.

Szives figyelembe ajánlja a modern graphikai követelményeknek megfelelően berendezett

KÖNYVNYOMDÁJÁT,

mely *ujabban a legdiszesebb betűkkel szaporított, s így a legkényesebb igényeket is kielégítheti.*

Könyomdája, Lithographiája,

melyben a legjelesebb erők, s a legkitünőbb gépek vannak alkalmazva, a fővárosi és külföldi műintézetek méltó versenytársa.

Árai határozottak, olcsók. — Vidéki megrendeléseket pontosan teljesít.

„TORDA ÉS CSALÁDAIRÓL”

KÖVENDI WERESS SÁNDOR

által összeállított mű II-ik kiadása megjelent, kapható szerzőnél,

Kolozsvártt pedig:

HORATSIK JÁNOS

könyvkereskedésében.

Légen szárított természetes istálló-trágya
darabokban vagy zuzott állapotban

NEUMAN TESTVÉREK aradi üzegtől

50%-nál több szerves anyaggal.

Vegyvi elemzés:		Viz		Összes vilsav (phosphorsav) mennyiség	
	Szerves alkatrészek	8	%		3.16 %
	Hamu	35	"	Szerves légeny (Organ. Stickstoff)	2.90 "
	Vizben oldható vilsav	57	"	Káli	1.45 "
		1.28	"	Vilsavas (phosphorsavas) káli	2.46 "

Ára: 100 métermázsánként 160 forint az aradi vasuti-állomásra szállítva, zuzott állapotban 200 forint.

Kizárólagos képviselő Magyarországon, Horvátországon és Slavónia részére

Szávoszt Alphonsnál

V. ARANY JÁNOS-UTCZA II,
(3-3)

BUDAPESTEN

V. ARANY-JÁNOS-UTCZA II,

hol minden felvilágosítás készséggel megadatik.